

Кодекс на европейската статистическа практика

версия 2011 г.,
приета от Комитета на Европейската статистическа система на
28 септември 2011 година

Преамбюл

Визия на Европейската статистическа система¹

„Европейската статистическа система ще бъде световен лидер в статистическите информационни услуги и най-важният източник на информация за Европейския съюз и неговите държави-членки. Въз основа на научни принципи и методи, Европейската статистическа система ще предлага и непрекъснато ще усъвършенства програмата за хармонизирана европейска статистика, която представлява важна основа за демократичните процеси и напредъка на обществото.“

Мисия на Европейската статистическа система

„Ние осигуряваме Европейския съюз, света и обществеността с независима висококачествена информация за икономиката и обществото на европейско, национално и регионално равнище, като предоставяме общодостъпна информация за целите на вземане на решения, за научни изследвания и обсъждания.“

За осъществяването на тази мисия и визия членовете на Европейската статистическа система се стремят към съвместно сътрудничество и непрекъснато взаимодействие с потребителите в съответствие с принципите на Кодекса на европейската статистическа практика и общите принципи за управление на качеството, включително ангажираност на ръководството, партньорство, удовлетвореност на персонала и непрекъснато усъвършенстване, както и интеграция и хармонизация.

Кодекс на европейската статистическа практика

Кодексът на европейската статистическа практика се основава на 15 принципа, обхващащи институционалната среда, статистическите производствени процеси и статистическите продукти. При прегледа на прилагането на Кодекса като ориентир се използва набор от показатели за добра практика за всеки от принципите. Критериите за качество на европейската статистика са определени в Закона за европейската статистиката².

Статистическите органи³, включващи Комисията (Евростат), националните статистически институти и другите национални органи, отговарящи за разработването,

¹ Регламент (ЕО) № 223/2009, член 4

² Регламент (ЕО) № 223/2009, член 12

³ Регламент (ЕО) № 223/2009, членове 4 и 5

изготвянето и разпространението на европейска статистика⁴, заедно с правителствата, министерствата и Европейския съвет, се задължават да спазват Кодекса.

Принципите на Кодекса на европейската статистическа практика, заедно с общите принципи за управление на качеството, представляват обща рамка за качество на Европейската статистическа система.

⁴ Регламент (ЕО) № 223/2009, член 1. В Кодекса на европейската статистическа практика „други национални органи, отговарящи за разработването, изготвянето и разпространението на европейска статистика“ се наричат „други органи на статистиката“.

Кодекс на европейската статистическа практика

Институционална среда

Институционалните и организационните фактори оказват съществено влияние върху ефективността и надеждността на статистическия орган, който разработва, изготвя и разпространява европейска статистика. Съответните аспекти са професионална независимост, мандат за събиране на данни, адекватност на ресурсите, ангажимент за осигуряване на качество, статистическа тайна, безпристрастност и обективност.

Принцип 1: Професионална независимост. Професионалната независимост на статистическите органи от други политически, регулаторни или административни служби и органи, както и от частния сектор гарантира надеждността на европейската статистика.

Показател 1.1: Независимостта на националните статистически институти и на Евростат от политическа и друга външна намеса при разработването, изготвянето и разпространението на статистическа информация е уредена със закон и е гарантирана за другите органи на статистиката.

Показател 1.2: Ръководителите на националните статистически институти и на Евростат и, когато е приложимо, ръководителите на другите органи на статистиката са на достатъчно високо ниво в йерархията, за да се гарантира достъп на най-високо равнище до политическите органи и структурите на публичната администрация. Те притежават най-високи професионални качества.

Показател 1.3: Ръководителите на националните статистически институти и на Евростат и, когато е приложимо, ръководителите на другите органи на статистиката отговарят да бъде гарантирано, че разработването, изготвянето и разпространението на статистическите данни се осъществява по независим начин.

Показател 1.4: Единствено ръководителите на националните статистически институти и на Евростат и, когато е приложимо, ръководителите на други органи на статистиката отговарят за вземането на решения относно статистическите методи, стандарти и процедури, както и относно съдържанието и момента на оповестяване на статистически данни.

Показател 1.5: Статистическите работни програми се публикуват, а постигнатият напредък се описва в доклади на определен период.

Показател 1.6: Оповестяваната статистическа информация се разграничава ясно и се обявява отделно от политически/ управленски изявления.

Показател 1.7: Националният статистически институт и Евростат, и когато е приложимо, други органи на статистиката правят публични коментари по статистически въпроси, включително във връзка с критики и злоупотреби със статистически данни, доколкото това се счита за уместно.

Показател 1.8: Назначаването на ръководителите на националните статистически институти и на Евростат и, когато е приложимо, на ръководителите на другите органи на статистиката се основава единствено на професионалната компетентност. Основанията, поради които може да бъде прекратено заемането на длъжност, са установени в нормативна уредба. Основанията не могат да бъдат такива, които накърняват професионалната или научната независимост.

Принцип 2: Мандат за събиране на данни. Статистическите органи имат ясен законен мандат да събират информация за целите на европейската статистика. Администрациите, предприятията и домакинствата, както и широката общественост могат да бъдат задължени по закон да позволят достъп до данни или да предоставят данни за целите на европейската статистика по искане на статистическите органи.

Показател 2.1: Мандатът на статистическите органи да събират информация за разработване, изготвяне и разпространение на европейска статистика, е уреден със закон.

Показател 2.2: По закон на статистическите органи се позволява да използват административни данни за статистически цели.

Показател 2.3: Въз основа на нормативен акт статистическите органи могат да изискат задължително участие в статистически изследвания.

Принцип 3: Адекватност на ресурсите. Ресурсите, с които статистическите органи разполагат, са достатъчни за изпълнение на изискванията за европейска статистика.

Показател 3.1: Налични са съответните човешки, финансови и компютърни ресурси, достатъчни по количество и качество, за да се удовлетворят текущите потребности от статистическа информация.

Показател 3.2: Обхватът, детайлността и разходите за статистика са съизмерими с потребностите.

Показател 3.3: Съществуват процедури за оценка и обосновка на търсенето на нови статистически данни спрямо разходите.

Показател 3.4: Съществуват процедури, чрез които се оценява дали всички изготвяни статистически данни продължават да са необходими и се проверява дали дадена статистика може да се прекрати или съкрати с цел освобождаване на ресурси.

Принцип 4: Ангажимент за осигуряване на качеството. Статистическите органи са ангажирани по отношение на качеството. Те систематично и редовно определят силните и слабите страни с цел непрекъснато усъвършенстване на качеството на процесите и продуктите.

Показател 4.1: Политиката за качеството е определена и е на разположение на обществеността. Налични са организационна структура и инструменти за работа по управление на качеството.

Показател 4.2: Съществуват процедури за планиране и наблюдение на качеството на статистическия производствен процес.

Показател 4.3: Качеството на продуктите редовно се наблюдава, оценява се от гледна точка на възможно балансиране между отделните компоненти на качеството, и се докладва съгласно критериите за качество на европейската статистика.

Показател 4.4: Извършва се редовен и всеобхватен преглед на основните статистически резултати, като се използват и външни експерти, когато е целесъобразно.

Принцип 5: Статистическа тайна. Абсолютно са гарантирани личната неприкосновеност на субектите, които предоставят данни (домакинства, предприятия, администрации и други респонденти), поверителността на информацията която те предоставят, и използването на информацията единствено за статистически цели.

Показател 5.1: Статистическата тайна е гарантирана по закон.

Показател 5.2: Персоналът подписва декларация за поверителност при назначаване.

Показател 5.3: За всички преднамерени нарушения на статистическата тайна се определят санкции.

Показател 5.4: На персонала се предоставят насоки и инструкции относно опазването на статистическата тайна в процеса на изготвяне и разпространение на статистическа информация. Политиката за статистическата тайна се оповестява пред обществеността.

Показател 5.5: Съществуват физически, технологични и организационни разпоредби за защита на сигурността и целостта на статистическите бази данни.

Показател 5.6: Прилагат се стриктни процедури при достъп на външни потребители до статистически микроданни за научноизследователски цели.

Принцип 6: Безпристрастност и обективност. Статистическите органи разработват, изготвят и разпространяват европейска статистика при зачитане на научната независимост и по обективен, професионален и прозрачен начин, при който всички потребители са равнопоставени.

Показател 6.1: Статистическите данни се изготвят обективно, съобразно статистическите норми.

Показател 6.2: Изборът на източници и статистически методи, както и решенията за разпространение на статистическите данни са съобразени със статистическите норми.

Показател 6.3: Грешките, открити в публикувани статистически данни, се коригират възможно най-бързо и се оповестяват.

Показател 6.4: Информацията относно използваните методи и процедури е публично достъпна.

Показател 6.5: Датите и часовете за оповестяване на статистическите данни се обявяват предварително.

Показател 6.6: Всяко съществено преработване или изменение на методологиите се обявява предварително.

Показател 6.7: Всички потребители имат равен достъп до оповестените статистически данни по едно и също време. Всеки привилегирован достъп на външен потребител преди публикуването на статистическите данни е ограничен, контролиран и оповестен. В случай на изтичане на информация, се преразглежда организацията за достъп до статистически данни преди тяхното публикуване, с цел да се гарантира безпристрастност.

Показател 6.8: Статистическите съобщения и изявления, които се правят на пресконференции, са обективни и безпристрастни.

Статистически процеси

Статистическите органи съблюдават стриктно европейските и другите международни стандарти, насоки и добри практики в процеса на организиране, събиране, обработване и разпространение на европейска статистика. Надеждността на статистиката се подобрява чрез създаване на репутация за добро управление и ефективност. Съответните аспекти са обоснована методология, подходящи статистически процедури, умерена натовареност на респондентите и ефективност на разходите.

Принцип 7: Обоснована методология. Обоснованата методология предопределя качеството на статистиката. Това изисква подходящи инструменти, процедури и експертен опит.

Показател 7.1: Цялостната методологична рамка, използвана за европейската статистика, е съобразена с европейските и другите международни стандарти, насоки и добри практики.

Показател 7.2: Съществуват процедури, с които се гарантира, че стандартните понятия, дефиниции и класификации се прилагат последователно и повсеместно от органите на статистиката.

Показател 7.3: Бизнес регистърът и рамката за съвкупността на изследванията се оценяват редовно и при необходимост се коригират, с цел да се осигури високо качество.

Показател 7.4: Съществува съгласуваност между националните системи за класификации и съответните европейски системи.

Показател 7.5: Назначават се лица, завършили съответните академични дисциплини.

Показател 7.6: Статистическите органи следват политика на продължаващо професионално обучение на своя персонал.

Показател 7.7: Организира се сътрудничество с научната общност, с цел подобряване на методологията, ефективността на прилаганите методи и популяризиране на по-добри средства, когато това е възможно.

Принцип 8: Подходящи статистически процедури. Подходящите статистически процедури, прилагани от събирането на данните до валидирането на данните, са в основата на качеството на статистиката.

Показател 8.1: Когато европейската статистика е изготвена въз основа на административни данни, дефинициите и понятията, използвани за административни цели, се доближават достатъчно до тези, които се изискват за статистически цели.

Показател 8.2: При статистическите изследвания, въпросниците се тестват систематично преди събирането на данните.

Показател 8.3: Дизайнът на изследванията, подборът на извадките и методите за оценка са добре обосновани и редовно се преразглеждат и ревизират според изискванията.

Показател 8.4: Събирането на данни, въвеждането на данни и кодирането им редовно се наблюдават и се ревизират според изискванията.

Показател 8.5: При редактиране и импутация се използват подходящи методи, които редовно се преразглеждат, ревизират или актуализират според изискванията.

Показател 8.6: Ревизиите се извършват съгласно стандартни, утвърдени и прозрачни процедури.

Показател 8.7: Статистическите органи участват в дизайна на административните данни, с цел административните данни да бъдат подходящи за статистически цели.

Показател 8.8: Сключват се споразумения с притежателите на административни данни, в които се установява общият ангажимент за използване на тези данни за статистически цели.

Показател 8.9: Статистическите органи си сътрудничат с притежателите на административни данни с цел осигуряване на качество на данните.

Принцип 9: Умерена натовареност на респондентите. Натовареността при отчитане е пропорционална на нуждите на потребителите и не е прекомерна по отношение на респондентите. Статистическите органи наблюдават натовареността на респондентите и определят цели за нейното намаляване във времето.

Показател 9.1: Обхватът и детайлността на изискваната европейска статистика се ограничават до това, което е абсолютно необходимо.

Показател 9.2: Натовареността на респондентите се разпределя по възможно най-добрия начин сред наблюдаваните съвкупности.

Показател 9.3: Информацията, която се изисква от предприятията е леснодостъпна от счетоводните отчети, а когато е възможно се използват електронни средства за да се улесни предоставянето ѝ.

Показател 9.4: При възможност се използват административни източници, за да се избегне дублиране на исканата информация.

Показател 9.5: Прилага се обмен на данни между органите на статистиката за да се избегне дублиране на наблюдения.

Показател 9.6: Статистическите органи насърчават мерки, които позволяват да се свързват източниците на данни, с цел намаляване на натовареността на респондентите.

Принцип 10: Ефективност на разходите. Ресурсите се използват ефективно.

Показател 10.1: Използването на ресурсите от страна на статистическия орган се наблюдава посредством вътрешни и външни независими мерки.

Показател 10.2: Оптимизира се производственият потенциал на информационните и комуникационните технологии използван при събирането, обработването и разпространението на данни.

Показател 10.3: Полагат се активни усилия за подобряване на статистическия потенциал на административните данни и за ограничаване на преките наблюдения.

Показател 10.4: Статистическите органи насърчават и прилагат стандартизирани решения, които увеличават ефективността и ефикасността.

Статистически продукти

Наличните статистически данни удовлетворяват нуждите на потребителите. Статистическите данни отговарят на европейските стандарти за качество и служат за нуждите на европейските институции, правителствата, научноизследователските институти, предприятия и широката общественост. Важни въпроси са степента, в която статистическата информация е приложима, точна и надеждна, навременна, съгласувана и сравнима по региони и държави, както и леснодостъпна за всички потребители.

Принцип 11: Приложимост. Европейската статистика удовлетворява нуждите на потребителите.

Показател 11.1: Внедрени са процеси за консултиране на потребителите, за наблюдение на приложимостта и полезността на съществуващата статистическа информация при удовлетворяване на нуждите на потребителите, както и за разглеждане на новопоявили се потребности и приоритети.

Показател 11.2: Приоритетните потребности се удовлетворяват и отразяват в работната програма.

Показател 11.3: Степента на удовлетвореност на потребителите се наблюдава редовно, като систематично се предприемат последващи действия.

Принцип 12: Точност и надеждност. Европейската статистика отразява действителността точно и надеждно.

Показател 12.1: Първичните данни, междинните резултати и статистическите данни се оценяват и валидират редовно.

Показател 12.2: Извадковите и неизвадковите грешки се измерват и систематично се документират в съответствие с европейските стандарти.

Показател 12.3: Ревизиите се анализират редовно, с цел усъвършенстване на статистическите процеси.

Принцип 13: Навременност и точност на представяне. Европейската статистика се оповестява на време, съгласно обявената дата.

Показател 13.1: Навременността отговаря на европейските и на другите международни стандарти за оповестяване.

Показател 13.2: Публично е обявен стандартен час за оповестяване на статистическата информация.

Показател 13.3: Периодичността на статистическата информация е съобразена във възможно най-голяма степен с изискванията на потребителите.

Показател 13.4: Отклоненията от графика за разпространение се публикуват предварително, като се дава обяснение и се определя нова дата за оповестяване.

Показател 13.5: Предварителни резултати с приемлива обща точност могат да се оповестяват, когато това се счита за уместно.

Принцип 14: Съгласуваност и сравнимост. Европейската статистика е вътрешно съгласувана, сравнима във времето и съпоставима между отделните региони и държави; възможно е да се комбинират и използват свързани данни от различни източници.

Показател 14.1: Статистическите данни са вътрешно съгласувани и последователни (т.е. спазени са аритметичните и счетоводните тъждества).

Показател 14.2: Статистическите данни са сравними за приемлив период от време.

Показател 14.3: Статистическите данни се съставят въз основа на общи стандарти по отношение на обхват, дефиниции, единици и класификации в различните изследвания и източници.

Показател 14.4: Статистическите данни от различни източници и с различна периодичност се сравняват и уеднаквяват.

Показател 14.5: Сравнимостта на данните между държавите се гарантира в рамките на Европейската статистическа система чрез периодичен обмен между Европейската статистическа система и другите статистически системи. Методологичните проучвания се извършват в тясно сътрудничество между държавите-членки и Евростат.

Принцип 15: Достъпност и яснота. Европейската статистика се представя в ясна и разбираема форма, оповестява се по подходящ и удобен начин, налична и достъпна е на безпристрастна основа и е подкрепена с метаданни и насоки.

Показател 15.1: Статистическите данни и съответните метаданни се представят и архивират във вид, който улеснява точната интерпретация и съдържателните сравнения.

Показател 15.2: При разпространение на информацията се използват съвременни информационни и комуникационни технологии и, ако е целесъобразно, традиционни печатни издания.

Показател 15.3: При възможност се предоставят специално разработени анализи и обществеността се уведомява за това.

Показател 15.4: Достъпът до микроданни се позволява за научноизследователски цели и подлежи на специфични правила или процедури.

Показател 15.5: Метаданните се документират според стандартизирани системи за метаданни.

Показател 15.6: Потребителите се информират за методологията на статистическите процеси, включително за използването на административни данни.

Показател 15.7: Потребителите се информират за качеството на статистическите продукти от гледна точка на критериите за качество на европейската статистика.